

kunnes kukin hiljaa kallistui väsyneenä toiselle seinälle laitetulle vuoteelle.

Olimme metsässä kahdeksan vuorokautta. Joskus tuli lähetti, joka kertoi milloin yllättävää, milloin taas masentavia uutisia.

Mutta tänään saapui kylästä eräs sairas tyttö hevosen selässä. Hän ilmoitti, että pakolaisten on heti metsästä saavuttava kotiin, niin vaativat kasakat. Ja että kaiken miesväen täytyy käydä rintamalle bolsheikeja vastaan, ja ellei tätä määräystä heti noudateta, tulevat sotilaat heidät hakemaan.

Vilkkaasti siinä ajatuksia vaihtivat puoleen ja toiseen. Toinen on valittava, joko mennä bolsheikeja vastaan, tahi on jäätävä metsään. Suurin osa päätti palata kylään. Mutta osa meistä jäi metsään. Uhkaus että omaisuus ja koti hävitetään, kannusti jokaista miestä. Kylään palanneet miehet heti huomenissa lähetettiin rintamalle, mutta he karkasivat tiellä ja palasivat parin päivän perästä selkäänsä saaneena ja verissäpäin takaisin metsään, jossa päätimme olla niinkauan kun ratkaisun hetki rintamalla koittaa.

Ratkaisun hetki tulikin, mutta ei sellainen, että se olisi meitä miellyttänyt.

Punaisten joukkojen pohjoinen siipi oli peräytynyt 200 virstaa.

Valkoisten valta yhä lujittui uudelleen. Vähemmän syntiset palasivat koitehinsa, mutta vikapääät jäivät metsiin. Osa joutui vangiksi, osa ajettiin rintamalle.

Tuli sitten 14 p. marraskuuta. Etelästä kuului lakkaamatta uutta. Kaikesta päättäen eivät valkoisten asiat olleet kunnossa.

Peräytyviä kuormastoja saapui lakkaamatta. Tuli kylä täyteen sotaväkeäkin. He olivat kurjassa kunnossa, kengät ja vaatteet hajalliset, pakokauhu ja ankara kylmyys olivat vihollisia. Tällä kertaa eivät kylän aukaikat päässeet pakoon. Naiset ja lapset olivat kodissaan, mutta miehet yhä metsissä. Kun kysyttiin miesväkeä, sanoivat naiset heidän olevan rintamalla. Kun peräytyvää Koltshakin armeijaa oli kulkenut ystä päivää kylän läpi, ottivat he mitä sattui käteensä.

Kuvat vaihtui lukemattomissa värisissä. Eläinräkkäiksi oli tavatonta, väsyneitä hevosia hakattiin täysin voimin, ja kun eläin kaatui otettiin talonpojalla toinen. Talonpojat, jotka käsiin saatiin otettiin kyytiin. Pitkät kuormastot vaativatkin kuljettajia ja kuljetusvoimaa. Jos ajoi hiljaa, löivät rinnalla kulkevat kasakat kyytimiehiä ja naisia ikuiselle tielle, josta eivät palanneet.

Eräänä päivänä sanottiin, että nyt tulevat jälkijoukot, jotka tekevät selvää. Me piilosilla olevat miehet lähdimme talviiseen luontoon kohti erämaita. "Ispuskoilla" oli taasen asujat. Meitä oli eräässä majassa muutamia kymmeniä pakolaisia, miehiä, vaimoja ja lapsia. Vartiopalvelusta tehtiin vuoronperään etäällä majasta. Monien hilyytysten jälkeen jouduin minäkin saapasjalassa paleltumaan monta tuntia pakkaessa. Illalla viilustuin ja yöllä tulin kuumeeseen. Seuraavana päivänä oli palattava kylään. Kylässä oli täydellinen sekasorto. Viestit kertoivat ryöstöistä, murhista y. m.

Sitten tuli ilta, jolloin ei ollut yhtään sotilasta kylässä. Muutoinkin tuntui rauhalliselta. Yöllä olin hou-

tilassa ja kuume yhä kiihtyi. Kuulin kertaa jää aikaa taisteluun vapauden puolesta, että kasakat saapuvat ja että ammunta kuuluu kylän läheltä.

Jälkijoukot eivät joutuneet 'selvää' tekemään, sillä jälessä tulevat punaiset hyökkäsivät kiivaasti. Niin saimekin olla rauhassa. Seuraavana aamuna nostivat minut vuoteelta istumaan ja osoittivat ulos tielle. Siellä käveli harmaapukuinen sotilas "tisuurissa." Sotilaan lakissa oli vinosti tulipunainen nauha ja pistimessä liehu punainen vaate. Vaimoni laski minut vuoteelle. Hänen silmissään loisti kirkkautta. Pieni poikani kuiski korvaani: "Isä, parane jo, punaiset ovat saapuneet."

Vaivoin pidätin liikustani. Yritin nousta, mutta pääni oli raskas ja minut valtasi tuska.

Näinköhän, enkö voikaan nähdä vapauden yhteiskuntaa?...

Mutta ehkä näinkin on hyvä, onhan kuolossa parempi, kun tietää, että oikeus voittaa!

Siperiassa 26—2—1921.

Vainö Sjögren.

Vastaus kysymykseen, jonka näin Toverittareissa

Minäkin koetan vastata kysymykseen ja tuoda asiasta ajatukseni ilmi: Millä parhaiten voitaisiin korjata se epäkohta, kun ei ole aikaa lukea lehteään?

Tämä kysymys siis selvittää jo itsestään sen, että kaikilla ei ole aikaa lukemiseen. Me uhraamme niin tarkkaan aikamme tehdessämme työtä henkemme pitimiksi — muuta palkkiota ei työläinen työstään saa — siis työskentelemme niukan leivän tähden. Mutta siinä sivussa sentään pitäisi naisten ruveta ajattelemaan muutakin, eikä työntekoa yksinomaan. Ottaessamme käteen sanomalehden — vaikkapa Toverittaren — voimme hetkiseksi jäädä miettimään keinoja, miten saisimme riittävästi aikaa henkisen minämme ruokkimiseen.

Meidän pitäisi herättää itsellemme innostus ja halu muuttaa toisellaiseksi tämä kulunut ja mätä yhteiskuntajärjestelmä. Ei me saa enää olla tyytyväisiä kaikkeen, mitä meille loisloukka armosta antaa. Kun meissä herää tyytymättömyys oleviin oloihin, niin samalla meissä herää halu tehdä paremmaksi tämä yhteiskuntajärjestelmä. Sellaiseksi, jossa meille jäisi aikaa riittävästi henkiseen kehityksemme.

No niin. Millä tavoin sitten voimme korjata epäkohdat, miten saadaan ne paremmat olosuhteet? Kuka ne meille hankkii?

Ei kukaan muu kuin me itse! Meidän täytyy kaiken kiireemme keskellä valistua! Jos meissä todellista innostusta löytyy, toimiaksemme olojemme parantamiseksi, niin meille ainakin jossain määrin jää aikaa henkiseen viljelykseen. Ajatelkaamme naiset, jotka olemme ylivoimaisen työtaakan alaiseina, että siitä raadannasta emme mitään muuta hyödy, kun juuri vaivaisesti voimme hengen pitää itessämme. Näin ollen ei se enää huononna asemaamme, vaikka hetkisen levähämmä ja luemme jotakin. Uhratkaamme joku minuutti ajastamme nähdäksemme, mitä työläisnaisten olosuhteista kirjotetaan, niin siinä samalla selvää tie siihen, miten sellaiseen olotilaan päästään, että me naisetkin voimme kehittää itsemme. Ensimmäinen velvollisuus tämän epäkohdan poistamiseksi on: innostua, yhtyä toisten raatajaiskojen rinnalle luokkataisteluun, yhtyä siihen miljoonaisen joukkoon, jolla on halua pyrkiä eteenpäin, niin samalla

taas tuhanneet uhraavat tässä työssä kaikkensa. Tuhausittain tovereitamme viruu vankiloissa, kostona siitä, kun ovat uskaltaneet ottaa aikaa taistellakseen aatteensa puolesta.

Ajatelkaamme esimerkin vuoksi luokkasiskojamme Euroopassa, mitä he ovat tehneet vapaustaistelussa, kuinka he ovat uskaltaneet sydänverensäkin aatteensa hyväksi. Niin on tapahtunut Suomessa, Venäjällä, Unkarissa jne. Eikö totta tosiaankin meillä löydy aikaa edes ajattelemaan tulevia tapahtumia. Tulevaisuus ei meillä enää hämäränä hämmöitä edessämme, se on jo meillä selviönä ja taistelun signaali lähennee lähenevästään. Syrjään siis ne touthut, jotka viivästyttävät meitä luokkataistelun tieltä. Itsemme valistaminen on asetettava etutilalle, tietoisuus tasomme meidän kaikkein ensimmäinen pitää kohottaa. Toivon, että sekin vuosikerta Toveritarta, josta nyt kilpailemme, joutuisi valon levittäjäksi ja innostajaksi luokkataistelulle. Sotahuutonamme olkoon: jokainen nainen ja mies vallankumouksellisten rintamaan. sen lipun juurelle, joka hulmuu sen aatteen merkkiä,

joka todella takaa koko työväenluokalle onnellisen ja vapaan tulevaisuuden. Tulevaisuuden, jolloin ei enää nainenkaan ole painostettu ylimääräisillä ponnistuksilla, vaan on kylliksi aikaa henkiseen kehittämiseen ja itsensä valistamiseen, jolloin hän on tasa-arvoinen ja vapaa yhteiskunnan jäsen.

Tätä vapautta emme voi ilman taistelua saavuttaa, pitkäkämme se seikka visusti mielessämme. Siis rohkeutta ja innostusta pyrkimään eteenpäin! Se on hartain toivomukseni teille raatajaiskoot. — Työläissisko.

NEW YORK, N. Y.

Brooklynilaisten vierailu-konsertti onnistui hyvin verrattuna siihen lyhyeen ilmoitusajakaan. Ohjelmaa oli arvokasta ja esitykset täytyi useimmiten toistaa yleisön vaatimuksesta. Konsertti oli samalla toveritar Laura Koiviston jäähyväis-konsertti, jossa hän lauloi miellyttävällä harjaantuneella äänellään monta laulua saaden yleisöltä kiittolisuuden osoituksena suuren vihkon punaisia ruusuja. Kiitos vierailusta toverit!

Osaston kokouksessa 8 p. yhtyi ja hyväksyttiin uusia jäseniä 29 joten osaston jäsenmäärä on jo yli 500.

Ensimmäinen näytöstitama, osaston eroamisen jälkeen oli 8 p. The Lyceum teatterissa. Esitettiin "Suurpäivän aattona." Yleisöä oli avara sali aivan täysi, seuraten mielenkiinnolla esityksiä, sillä tulkitsikin kappaletta heidän aatettaan ja näyttelijöissä oli niin monta New Yorkin yleisölle vierasta henkilöä, näyttelijänä, että oltiinkin uteliaita — ja tunnustamme, että se esitettiin hyvin. Yleisö paljolti näyttelijät runsailla suosio-osoituksilla.

Suuret tanssit on Park View Palacessa 5 W. 110 katu 5 ave. kesäk. 2 p.

Alueen kenttäjuhla on kesäk. 5 p. Elmhurst puistossa L. I.

QUINCY, MASS.

Toverittaren lukijat! Kun meillä on nyt Quincyyn S. S. Klubin yhteyteen perustettu nuorisoyhteisö, niin me ilmoitamme toimittamamme yleisöillekin. Meillä oli ilton perustava kokous huhtikuun kolmas

päivä. Osanotto oli ainakin alussa hyvin vilkasta ja innostavaa. Virkalliseksi valittiin seuraavat toverit: jäsenkirjuriksi Ellen Lyyra, pöytäkirjuriksi Fanny Matson, järjestäjäksi Lillian Hill ja Toverittaren kirjoenvaihtajaksi allekirjottanut. Opettajina toimivat: Selma Djerf, G. Harvi ja valmistelua johtaa Väinö Lindström. Jäsenmaksu meillä on 10 senttiä kuukaudessa. Joka toinen sunnuntai on ohjelmakokous, joka toinen kerta työkokous. Osanottajat ovat täydellisesti innostuneet tehtäviinsä, joten jo ensimmäisenä ohjelmailtana, kesäkuun neljäntenä päivänä, ohjelma on järjestetty nuorisoliiton jäseniltä. Tulee esitettäväksi runoja, kertomuksia, soololaulua, näytelmäkappale: "Kun korkea oikeus istuu." Sanotun kappaheen esittävät myöskin nuorisoliiton jäsenet. Laulukööri laulaa useita lauluja ja valmisteluseura esittää valmistelua ja lopuksi on yleinen tanssi. Meidän nuorten toivomus olisi, että Quincyyn yleisö antaisi runsaan huomionsa meidän nuorten hommille, niin me toimisimme paljoa innostuneemmasti yhteisen asiamme puolesta. Toivon yleisöä saapuvan hallin täydeltä kesäkuun 4 p.

Toverillisesti Quincyyn nuorisoliiton puolesta:

Sylvia Paulus.

SELDOVIA, ALASKA.

Voi sinä kultainen kevät, kun sinä saavut, miten tuot sinä innostusta köyhille. Olen silmäillyt Toveritarta, vaan en ole nähnyt kirjoituksia täältä Alaskasta ollenkaan. Talvi täällä oli erittäin luminen. Oli niin paksultilunta, ettei vanhemmatkaan ollenkaan muista nähneensä sellaista lumen paljoutta.

Kapitalismi se tuullakin kontrolloeraan niin kuin muuallakin. Kun työt alkoivat kannuttimilla, niin oli palkat melkein puolella laskeneet viime kesästä. Sellaiset, jotka saivat \$100.25 kuukaudesta (ja ruoka) viime vuonna, saavat nyt 75 dollaria kuukaudessa. Kysyin yhdeltä 16-vuotiaalta pojalta, paljonko hän saa palkkaa. 40 dollaria kuukaudessa oli vastaus. Viime vuonna sain 75 dollaria samasta työstä, vaikka olin pienempi. Näyttää siltä, ettei se auta, vaikka isommaksi tulee, niin palkka pienee.

Työn saanti oli verrattain huono, sillä 2 suurta kannuttimoo seisoo, joissa ei työ ollenkaan ala tänä kesänä. joten ne työläiset joutuvat nälkätaipaleelle odotettuaan turhaan, sillä talvella täällä ei ole minkäänlaista työtä.

Tämä paikkakunta on sellainen, ettei tänne ei ole eksynyt suomalaisia ollenkaan. Täällä olisi tilaisuus karvataa karjaa, sikoja, kanoja niin kuin muuallakin. Täällä saa "homesteadi" maita, ne eivät ole kyllä kehuttavia, kun ne ovat kovin vuorisia. Täällä saa kalaa kesällä merestä ja talvella "muusin" lihaa ja vuori lampaan lihaa metsästämyllä.

Kieliset täällä harrastavat kettujen kasvatusta ja sanovat toisten siinä onnistuneen hyvin.

Mitään yhteispyrinnöitä täällä ei ole, on vain kirkko ja tanssilaisuuksia.

Tämä kerraksi riittääkin, toiste lisää. Toivotan Toverittaren lukijakunnalle hauskaa kesää ja innostusta eteenpäin toimimaan kaikella tarmolla asiamme eduksi.

Alviina Eloranta.

Kenelle ei viel ätule Toveritar tilatkoon sen heti!